

Adres:

[REDACTED]

Commissie Welstand en Monumenten

Betreft: "Intellectual Heritage"

In opdracht van de Commissie Welstand en Monumenten is mij, uit de mond van [REDACTED] verzocht om mijn licht te laten schijnen en een onafhankelijk advies uit te brengen met betrekking tot de kunstopdracht "Intellectual Heritage" van Maarten Baas op de luifel van het voormalige postkantoor en nu openbare bibliotheek op de Neude in Utrecht.

Hierbij is gekeken naar het lichtplan_ Bibliotheek_Neude, opgesteld door Onno Adriaanse, assistent van Maarten Baas en is een gesprek gevoerd met Maarten en Onno op hun atelier te Den Bosch.

Commissie Welstand:

In de briefing aan Maarten Baas heeft de commissie zijn/haar zorgen geuit m.b.t. de invulling van het lichtplan. De volgende aandachtspunten kwamen hierin naar voren

Reclame richtlijnen

- De Commissie realiseert zich dat de reclame richtlijnen niet 1 op 1 toetsbaar zijn op het kunstwerk. Wel constateerde zij dat de richtlijnen een intentie uitspreken over een overschrijding van de maximale lichtsterktes (luminantie)

Presets

- De Commissie keek vreemd op van de intentie om verschillende presets voor gelegenheden te implementeren. Een "algemene preset (50%lichtsterkte)". Een preset voor de nacht, waarbij het kunstwerk uit zou staan en een preset voor speciale gelegenheden (75-100% lichtsterkte)

Lichtsterktes

- Een aantal statische en dynamische bakken leken met te hoge lichtsterktes twijfels te veroorzaken. Zoals, "Kafka", Education", bibliotheek pijl", boeken boeken boeken", "Nijntje".

Frequenties

- Frequentie schakelingen en met name de frequentie daarvan zouden niet in overeenstemming zijn met de richtlijnen van het NSVV.

Gesprek met Maarten en Onno:

Al deze aandachtspunten hebben we in een goed gesprek de revue laten passeren.

Opvallend in het lichtplan, opgesteld door Onno, is dat het lijkt dat lumenstroomgetallen steeds weer bij elkaar werden opgeteld. Waardoor hoge getallen ontstonden die in feite alle relevantie misten. Hierin leken sommige onderdelen volledig te overstralen en in het geheel niet meer aan de NSVV-normen en richtlijnen te voldoen.

In het lichtplan waren lumenstromen gebruikt van de leds als zodanig. Er was geen rekening gehouden met de demping van licht die de verschillende materialen, gebruikt in de lichtbakken, zouden opleveren.

Wel is in het lichtplan van Baas reeds uitgebreid gesproken over dim controle.

Het is vrijwel onmogelijk om in een vroeg stadium aan te geven hoeveel licht er uiteindelijk zal uit treden en hoeveel mogelijke verblinding CQ luminantie dit zal opleveren.

Oplossing Lichtsterktes:

In het gesprek kwam duidelijk naar voren dat controle over de lichtsterktes van essentieel belang is en dat deze d.m.v. inregelen, voor definitieve oplevering, zal moeten plaats vinden.

Dan pas zijn alle gebruikte materialen, na verschillende testmomenten, in kaart gebracht en uitgetest. Tijdens dat proces kunnen de verschillende lichtbakken en ledlijnen op elkaar worden afgestemd.

Doordat elk element van het kunstwerk individueel, dimbaar zal worden uitgevoerd kan de garantie worden gegeven dat er aan de normen van het NSVV voor reclame-uitingen kan worden voldaan.

Volgens de richtlijnen zou het totale kunstwerk met een oppervlakte van 18m² moeten voldoen aan een maximum toegestane oppervlakteilluminantie van 150 candela per m²

Dit is slechts het geval als het kunstwerk als 1 totaal oppervlak wordt gezien. Mijns inziens is dit niet geval. Hier kan dus enige tolerantie aangaande oppervlakteilluminatie op zijn plaats zijn.

Uitgangspunt is dat het geheel niet als verblindend en dus storend ten opzichte van zijn omgeving wordt ervaren.

Luminantie wordt altijd gerelateerd aan het omgevingslicht.

Vooropgesteld dat "Smaak" hier geen invloed op mag hebben.

Oplossing schakelfrequenties:

De mogelijkheid van controle kan ook zorgen dat schakelfrequenties op aanvaardbare wijze kunnen worden gerealiseerd. De programmering biedt eventueel de mogelijkheid om het schakelen om te zetten naar een dimcurve.

Opgemerkt dient hier te worden dat het effect van schakelen door de kunstenaar wordt geprefereerd. Hierbij gaat het om het item "STRIP! "Als totaal geschakelde optie en "NU! "Waarbij slechts de N wordt geschakeld.

3x lichtkrant, Boekframe animatie in 4 stappen, Kunst en Cultuur in 2 stappen afwisselend, Nijntje met 3 schakelingen.

Tijdens de programeer sessie zal hier inhoudelijk naar worden gekeken. Mijn advies zou zijn hier af te wijken van de NSVV-normen voor reclame-uitingen. Dit omdat het essentieel is voor het "verhaal" van de kunstuiting. In meerdere objecten binnen het "Trajectem Lumen" is deze uitzondering gehanteerd. Wel zal de lumenstroom van deze onderdelen moeten worden ingeperkt.

Presets:

Er zou een keuze moeten worden gemaakt voor slechts 2 presets.

1. Een voor de avonden buiten het horecaseizoen, gekoppeld aan de timing van de openbare verlichting en tevens aan de timing van het Trajectum Lumen. Dit houdt in een preset voor normaal gebruik, geprogrammeerd zoals eerder is aangegeven. Dit is niet in een percentage uit te drukken. Wel zal een lagere, dan door fabrikant opgegeven lumenstroom (dimmen) bijdragen aan de verlenging van de levensduur van de LEDs en dus efficiënter zijn)
2. Een voor de avonden binnen het horecaseizoen "De Horeca zomerstand". Een preset die tot stand is gekomen door overleg tussen Maarten Baas en vertegenwoordigers van de horeca op de Neude. Dit ter voorkoming van "blauw bier". De tijdsspanne gedurende de zomeravonden zijn korter vanwege late zonsondergangen en kunnen langer in de nacht doorgaan vanwege horecasluitingstijden.
3. Een preset voor de nacht. Dit is een gedimde versie van de avond preset. Nader te bepalen lichtsterktes zonder of met aanpassing voor de animaties.

In tabel 3.3 en 3.4 van de richtlijnen wordt er nachtverlichting toegestaan van zonsondergang tot zonsopgang.

Wel is voorstelbaar om afspraken te maken over het reduceren van de oppervlakteluminantie met aanvullende compensatiefactor gedurende de nachtelijke uren.

Conclusie:

Controle is hier het toverwoord. Controle zal zorgdragen en garantie bieden voor een evenwichtige beleving van het kunstwerk. De kunstenaar heeft de garantie gegeven dat deze controle op optimale wijze ingevuld zal worden.

Als onafhankelijk adviseur met grote ervaring in het balanceren van lichtkunstwerken en illuminaties in de openbare ruimte zal ik tijdens het programmeren en inregelen van deze lichtinstallatie de opdrachtgever en Commissie welstand vertegenwoordigen en van advies blijven dienen.

Kees van de Lagemaat

